

RESUMÉ

Tento svazek sborníku AUC - Iuridica je věnován památce předního českého právního historika a romanisty prof. JUDr. Jaromíra Kincla (1926 - 1993), který zemřel náhle 15. dubna 1993. Jeho obsah připomíná výsledky Kinclovy vědecké a pedagogické práce a oceňuje jejich význam. Hodnocení to však není ani vyčerpávající ani definitivní.

Profesor Kincl byl nesporně mimořádnou osobností učitelského sboru právnické fakulty University Karlovy. Působil na ní od r. 1951 nepřetržitě více než 40 let, jen počátkem šedesátých let absolvoval roční studijní pobyt na Institutu srovnávacího práva v Turíně. Přes několikero nabídek k přechodu do oblasti základního výzkumu, přes konkrétní pozvání k hostování na zaoceánské universitě, zůstal trvale spjat s katedrou právních dějin pražské právnické fakulty.

Odborný zájem soustřeďoval na problematiku barbarských států raně feudální Evropy. Zkoumal právní postavení jednotlivých kategorií jejich nesvobodných obyvatel. Jeho studie o otrocích, propuštěncích a kolónech v Alarichově Breviáři, či ve francouzských formulářových textech, o nesvobodných ve vizigótském státě, o leges barbarorum, o merovejských testamentech a další, vydané v šedesátých a sedmdesátých letech, vzbudily příznivý mezinárodní ohlas a zajistily mu zašloužený respekt v kruzích středoevropských právních historiků – maedievistů.

Habilitoval se v roce 1963, profesorem obecných dějin státu a práva byl jmenován r. 1979. Pedagogicky se minimálně stejně úspěšně uplatňoval také v oboru římského práva, právě jeho romanistické přednášky byly posluchači zvláště vyhledávány. Kinclovou zásluhou zůstala předchozí římská právní tradice ve výuce právnické fakulty UK zachována, i když vnější okolnosti nebyly přestování římského práva v padesátých a v první polovině šedesátých let příznivě nakloněny.

Profesor Kincl nepublikoval jen odborné spisy. Znalost klasické i středověké latiny využil k pořízení překladů několika významných titulů do češtiny. Prvním úplným přetlumočením Gaiových Institucí do národního jazyka zprostředkoval českému právníctví kontakt s dílem mimořádné hodnoty. Širší kulturní veřejnosti adresoval překlad rozsáhlé francké kroniky Řehoře z Toursu. K popularizaci latinských právních rčení, pořekadel a výroků byla určena poslední kniha vydaná za jeho života „Dicta et regulae iuris“. Celkový soupis publikovaných prací prof. Kincla, v němž jsou zahrnuty také recenze a mnohé učební pomůcky čítá téměř sedmdesát položek (str. 12–16).

Osobnost prof. Kincla ovlivnila několik generací českých právníků. Vychoval také řadu mladších kolegů, kteří se prosadili na dalších českých a slovenských fakultách. Vzpomínky jeho spolupracovníků a žáků jsou zařazeny v druhé části sborníku (str.17–36). Vedle romanisty a právních historiků si všímají různých stránek lidského a odborného osudu prof. Kincla také čelní čeští civilisté.

Rozsahem největší je třetí část sborníku. Jsou v ní zařazeny ukázky z dosud nepublikovaných Kinclových prací. Na prvním místě je to část rukopisu knihy „Deset slavných procesů Marca Tullia Cicero“, na němž pracoval víc než desetiletí. M. T. Cicero je v něm ukázán jako žalobce a obhájce ve věcech trestních. V deseti procesech – rekonstrukcích vystupuje Cicero jako soudní řečník, ale současně i jako vyšetřovatel, který si opatruje důkazy pro svá vystoupení před trestními porotami. Autorovým záměrem bylo vytvoření živého obrazu konce římské republiky a přiblížení římského práva současnému čtenáři. V ukázce byl vybrán proces se Sextem Rosciem z Amerie, který se zodpovídá za zločin otcovraždy.

Druhá ukázka pochází z posledního Kinclova dokončeného překladu. Je jím mimořádně náročný text anglického mnicha Bedy, nazývaného Venerabilis (Ctihodný) „Historia ecclesiastica gentis Anglorum“. Bedovy dějiny jsou vylíčením historie křesťanské církve v Británii. Volba tohoto díla byla u profesora Kincla plně pochopitelná. Kromě překladatelské vášně jej k tématu poutalo odborné zaujetí pro období následující po pádu Západořímské říše se všemi jeho zvraty, tak podstatnými pro další evropský vývoj.

Třetí a poslední ukázka se od předchozích nemálo liší. V posledních pěti letech svého života se

prof. Kincl věnoval také historii českého práva. Rozhodl se pro napsání monografie o dědickém právu v starším období feudalismu. Po sebrání materiálu začal psát jednotlivé pasáže, které však nepovažoval za deficitivní. Holograficky napsal porůznu celkem asi 240 stran. Z nich byla vybrána pasáž o periodizaci vývoje českého dědického práva, výklady o jeho pramenech a rozbory majetkových poměrů uvnitř poddanské rodiny.

Vladimír Kindl

SUMMARY

This issue of AUC - Iuridica is dedicated to the memory of the distinguished Czech legal historian and scholar of Roman law Jaromír Kincl, Doctor of Law (1926 - 1993), who unexpectedly died on April 15th, 1993. Its contents recall Kincl's scientific and pedagogical results and appreciate their significance. This appreciation, however, is neither exhaustive nor definitive.

Professor Kincl was indisputably an extraordinary personality on the academic staff of Charles University Law Faculty. He worked there from 1951 for more than forty years apart from a one-year visit to the Institute of Comparative Law in Turin at the beginning of sixties. Despite several offers to change to the field of basic research and a particular invitation to give lectures at a transatlantic university, he remained permanently dedicated to the Department of Legal History of the Faculty of Law in Prague.

He concentrated his professional interests on the problems of the barbarian states of early feudal Europe. He examined the legal status of the individual categories of their serf population. His essays - about slaves, manumitted slaves and colons in Alaric's breviary, or in Franconian formulary texts, about unfree people in the Visigothic state, „leges barbarorum“, Merovingian testaments, and many other studies published in the sixties and seventies - aroused favourable international response, and secured him the well-deserved respect among middle European legal historians - medievalists.

He habilitated in 1963 and in 1979 he was appointed the professor of general history of state and law. He was equally successful in teaching Roman law, above all his Romance lectures were sought-for by his students. Thanks to Jaromír Kincl the previous tradition in tuition Roman law at the Faculty of Law of Charles University has continued, despite the external circumstances in the fifties and the first half of the sixties, which were reluctant towards cultivating Roman law.

Professor Kincl did not only publish professional publications. He took advantage of his knowledge of classical and medieval Latin and translated several significant titles into Czech. Having translated „Institutions of Gaius“ - for the first time in full - he made this remarkable book available to the Czech legal profession. His translation of Gregory of Tours' large franconian chronicle was aimed at the general public. The last book published during his lifetime, „Dicta et regulae iuris“ was intended to popularize Latin legal sayings, adages and statements. The list of professor Kincl's published works, which includes reviews and many teaching aids, runs to almost seventy items (page 12-16). Professor Kincl's personality influenced several generations of Czech lawyers. He also educated great numbers of his younger colleagues who moved to, and excelled at, other Czech and Slovak faculties. His collaborators' and followers' memories are placed in the second part of this memorial (page 18-36). Prominent Czech experts in civil law also recall professor Kincl, and take heed of his human and professional life. The third part of this memorial is the most extensive one. It contains passages from Kincl's works which have not yet been published. Firstly a part of his manuscript „Ten famous trials of Marcus Tullius Cicero“ which he wrote for more than ten years. Professor Kincl shows M. T. Cicero as a prosecutor and

a barrister in criminal cases. In ten reconstructed trials Cicero acts not only as a court orator, but also as an investigator who examines the evidence for his performance before criminal juries. The author aimed to create a vivid description of the end of the Roman Republic, and to draw Roman law nearer to the contemporary reader. As a passage, we have chosen the trial of Sextus Roscius of Ameria, who was accused of patricide.

The second passage comes from Kincl's last finished translation. It is a difficult text written by an English monk, Beda, called Venerabilis (venerable), „Historia ecclesiastica gentis Anglorum“. Beda describes the history of Christianity in Britain. It is fully understandable that professor Kincl especially chose this work. Apart from his passion for translation, he professionally concentrated on the period following the fall of the Westroman Empire with all its up and downs, which had been so essential for the following development of Europe.

The third, and last passage, differs from the others in no small amount. During the last five years of his life professor Kincl devoted himself to the history of Czech law. He decided to write down a monograph of the right of succession in the late feudalism. After having collected material, he began with writing individual passages which he did not take as definitive. Altogether he wrote about holographically 240 pages. From these we have chosen the passage about the periodical division of the evolution of the Czech right of succession, and the explanations of its sources, and analyses of the standards and means of the families of subjects.

Vladimír Kindl

RESUMÉ

Dieser Band der Sammelschrift AUC - Iuridica ist dem Andenken an den hervorragenden tschechischen Rechtshistoriker und Romanisten Prof. JUDr. Jaromír Kincl (1926-1993) gewidmet, der am 15. April 1993 plötzlich verstorben ist. Sein Inhalt erinnert an die Ergebnisse Kincls wissenschaftlicher und pädagogischer Arbeit und würdigt ihre Bedeutung. Die Wertung ist jedoch weder erschöpfend noch abschließend.

Professor Kincl war unbestritten eine außerordentliche Persönlichkeit des Lehrerkollegiums der Juristischen Fakultät der Karlsuniversität. Er war dort seit dem Jahre 1951 ununterbrochen mehr als 40 Jahre tätig, nur am Anfang der sechziger Jahre absolvierte er einen einjährigen Studienaufenthalt am Institut für Rechtsvergleichung in Turin. Trotz einiger Angebote zum Übergang in den Bereich der Grundforschung, trotz konkreter Einladungen zum Gastieren an einer Universität in Übersee, blieb er dauernd mit dem Lehrstuhl für Rechtsgeschichte der Prager Juristischen Fakultät verbunden.

Sein wissenschaftliches Interesse konzentrierte sich auf die Problematik der barbarischen Staaten des frühfeudalen Europas. Er untersuchte die Rechtsstellung von einzelnen Kategorien ihrer unfreien Bewohner. Seine Studien über Sklaven, Freigelassene und Kolone in Alarichs Brevier, oder in fränkischen Formulartexten, über die Unfreien im Visigotenstaat, über Leges Barbarorum, über Meroveische Testamente und andere, in den sechziger und siebziger Jahren herausgegebene Werke fanden einen positiven internationalen Nachhall und sicherten ihm einen gebührenden Respekt in Kreisen mitteleuropäischer Rechtshistoriker - Mediävisten.

Er habilitierte sich im Jahre 1963, zum Professor der allgemeinen Staats - und Rechtsgeschichte wurde er im Jahre 1979 ernannt. Pädagogisch hat er sich eben erfolgreich im Fach Römisches Recht betätigt, gerade seine romanischen Vorlesungen wurden von den Studenten besonders gern besucht. Durch Kincls Verdienst blieb die frühere Tradition im Bereich des römischen Rechts in der Lehre an der

Juristischen Fakultät der Karlsuniversität erhalten, auch wenn die äußeren Umstände der Pflege des römischen Rechts in den fünfziger Jahren und in der ersten Hälfte der sechziger Jahre nicht günstig waren.

Professor Kincl hat nicht nur Fachschriften publiziert. Seine Kenntnis des klassischen und auch mittelalterlichen Lateins hat er zur Übersetzung von einigen bedeutenden Werken ins Tschechische genutzt. Durch das vollständige Übersetzen von Gaius Institutionen in die eigene Muttersprache vermittelte er dem tschechischen Rechtsleben Kontakt mit einem Werk von außerordentlichem Wert. An eine breitere kulturelle Öffentlichkeit ist die Übersetzung der umfangreichen fränkischen Chronik des Gregor von Tours adressiert. Der Popularisierung lateinischer Rechtsprüche, Wendungen und Sprichwörter war sein letztes zu seinen Lebzeiten publiziertes Buch „*Dicta et regulae iuris*“ gewidmet. Die Gesamtliste von publizierten Arbeiten Professor Kincls, in der auch Rezensionen und viele Lehrtexte einbegriffen sind, zählt fast siebzig Titel (Seite 12–16).

Professor Kincls Persönlichkeit hat einige Generationen von tschechischen Juristen beeinflusst. Er hat auch eine Reihe von jüngeren Kollegen erzogen, die an weiteren tschechischen und slowakischen Fakultäten erfolgreich tätig sind. Die Erinnerungen seiner Mitarbeiter und Schüler sind im zweiten Teil der Sammelschrift zusammengefaßt (Seite 18–36). Außer Romanist und Rechtshistoriker widmen sich den verschiedenen anderen Seiten des menschlichen Schicksaals und der fachlichen Entwicklung Professors Kincl auch bedeutende tschechische Zivilrechtler.

Vom Umfang her ist der dritte Teil der Sammelschrift am größten. Er umfaßt Proben aus Kincls bisher unpublizierten Arbeiten. An erster Stelle ist es ein Teil des Manuskripts „Zehn ruhmreiche Prozesse von Marcus Tullius Cicero“, an dem er mehr als ein Jahrzehnt gearbeitet hat. M.T. Cicero wird dort als Kläger und Verteidiger in Strafsachen gezeigt. In zehn Prozessen - Rekonstruktionen tritt Cicero als Gerichtsredner, gleichzeitig jedoch auch als Untersuchungsrichter auf, der sich Beweismaterial für seine Auftritte vor Strafgerichten beschafft. Des Autors Vorhaben war die Gestaltung eines lebendigen Abbilds am Ende der römischen Republik und die Näherbringung des römischen Rechts an den gegenwärtigen Leser. Als Probe wurde der Prozeß mit Sextus Roscius von Ameria ausgewählt, der sich wegen eines Verbrechens – wegen Vaternordes – zu verantworten hat.

Die zweite Probe ist aus Kincls letzter beendeter Übersetzung. Es ist ein außerordentlich schwieriger Text des englischen Mönchs Beda, Venerabilis (der Ehrwürdige) genannt, „*Historia ecclesiastica gentis Anglorum*“. Bedas Geschichte ist die Schilderung der Geschichte der christlichen Kirche in Britannien. Die Wahl dieses Werkes wurde bei Professor Kincl völlig verständlich. Außer Übersetzerleidenschaft führte ihn zu diesem Thema sein Fachinteresse für den nach dem Fall des Weströmischen Reiches folgenden Zeitraum mit all seinen für die weitere europäische Entwicklung so wesentlichen Wendungen.

Die dritte und letzte Probe ist von der vorgehenden völlig verschieden. In den letzten fünf Jahren seines Lebens widmete sich Professor Kincl auch der Geschichte des tschechischen Rechts. Er entschied sich für das Schreiben einer Monografie über das Erbrecht in der älteren Epoche des Feudalismus. Nach Sammlung von Material begann er, einzelne Pasagen zu schreiben, die er jedoch nicht für endgültig gehalten hat. Holographisch hat er vereinzelt etwa 240 Seiten geschrieben. Daraus wurden Passagen über die Periodisierung der Entwicklung des tschechischen Erbrechts, weiter Auslegungen seiner Quellen und schließlich Analysen von Vermögenverhältnissen innerhalb der Untertanenfamilie ausgewählt.

Vladimír Kindl